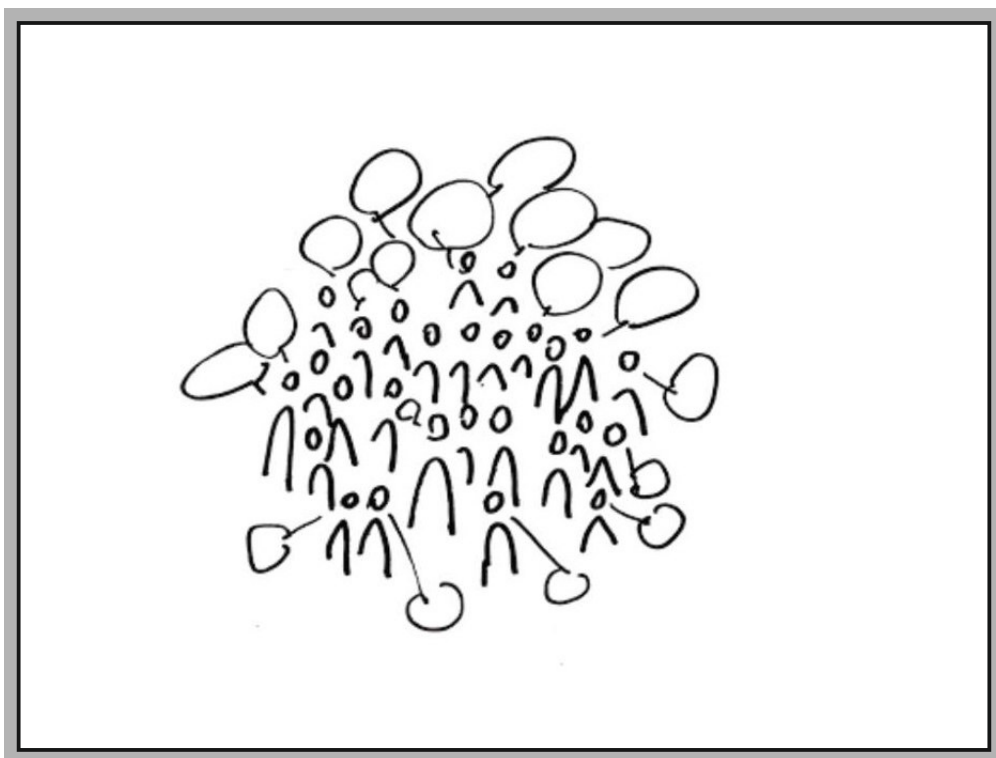

ГЛАСЪТ НА УЯЗВИМОСТТА

ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ТОЗИ ПРОЕКТ ЗАВИСИ ОТ ТЯСНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ ПАРТНЬОРИТЕ:

Ромска фондация Искра Шумен

**надежда и домове
за децата - клон България**

**Надежда и домове за децата
– клон България,**

**Сдружение Дете и пространство
ЦСРИ „Таралежи“ София**

Институт за социални дейности и практики

Паралелен свят Пловдив

Център за обществена подкрепа Община Садово

Дневен център за деца с увреждания Шумен

Фондация „Здраве и социално развитие“

Възползвахме се от възможността да общуваме често с донора - Фондация "Мечтата на Таня" и с представители на паралелни проекти

В България е трудно открито и видимо да се ангажираш с деца и семейства в неравностойно положение.

Предизвикателство е да се постигне пълна прозрачност по отношение на проблемите, с които се сблъскват, и да се създаде обществена осведоменост за техните нужди и стремежи.

Съществуват две основни пречки. Те обаче правят живота на най-нуждаещите се семейства в страната особено труден.

Проблемите:

1. Културен шовинизъм и желание да се прикрие гнилата ябълка.

Нуждаещите се развалят картината.

2. Правила и разпоредби, създадени заради самите правила и разпоредби.

Нуждаещите се често срещат трудности при спазването им.

Трябва да гарантираме, че самозастъпничеството и активизмът се осъществяват на **БЕЗОПАСНО МЯСТО**.

Трябва да създадем последователен, устойчив **РАЗКАЗ**, който да помогне за премахване на бариерите, които пречат на децата, младежите и възрастните да говорят сами за нещата, които карат другите да се чувстват неудобно.

НАШАТА КРАЙНА ЦЕЛ

Проектът включва две основни дейности -

Наставничество в областта на самозастъпничеството чрез разказване на истории

Първи стъпки към развиване на умения за съвместни действия в рамките на общността (общностен активизъм)

Основните разкрития от събраните истории ни позволяват

(а) да работим за създаването на **безопасно** пространство за самозастъпничество чрез по-добро разбиране на предизвикателствата, които се крият в институционалните и социалните рамки, в които ще действат бъдещите активисти

(б) да работим за развитието на устойчив, последователен и ефективен **разказ**, който може да има трансформиращ ефект върху нагласите и практиките

Разказването на истории и неговото въздействие: наставници и целеви групи

Нашите разказвачи

Ангажиментът с нашите разказвачи продължава, но към момента на подготвяне на този материал ситуацията е както следва:

В нашата база данни имаме общо 336 истории, извлечени от множество сесии, с 780 участия на деца, младежи и възрастни от целевите групи, от които 437 са участията на хора, които са се включвали нееднократно.

Посочваме 3 възрастови групи - деца (на възраст 0-18 години), млади хора (на възраст 19-29 години) и възрастни (на възраст 30+ години). Също така водим статистика на участниците по пол.

По-голямата част от участията са били на жени на възраст 30+ (542 от 780).

Децата са предоставили 99 истории, младите хора - 59, а възрастните - 178.

Сред разказвачите има представители на ромското малцинство и младежи със специални потребности.

Историята

Използваме компютърна база данни, за да определим темите или моделите, които се появяват в разказите. Тези, които наставляват разказвачите и насърчават самозастъпничеството, получиха съвети по време на въвеждащо обучение: "Разбрахме, че не бива да изказваме предположения, основани на нашето професионално тълкуване на въпроса за уязвимостта, или по някакъв начин да *насочваме* участниците да се съобразяват с нашите очаквания. Насочвайки по този начин, ние бихме откраднали инициативата - доминиращата позиция - и бихме превърнали Гласът на уязвимостта в Глас на уязвимостта, насочван от други."

Проектът насърчава доставчиците на социални услуги да привличат участници от предварително определени целеви групи, засегнати от процеса на деинституционализация, или в контакт със системата за закрила на детето, или ползватели на социални услуги. Следващото нещо, което наставниците трябва да направят, е в известен смисъл да *забравят напълно основата, на която участниците са били идентифицирани като целеви групи*, и да им позволят да говорят като пълноценни личности.

По време на въвеждащо обучение на наставниците през септември 2021 г. някои от тях признаха, че перспективата да започнат с "празен лист хартия" им се е струвала плашеща. В отсъствието на ясна програма, как се поставя началото? Работата е там, че винаги има програма - улавяне на ежедневието на определени

групи хора. Първата задача е да се спечели доверие, да се внуши чувство за сигурност и да се покаже, че сме надеждни като слушатели.

Имаше и опасения относно отзивчивостта и способността за разказване на истории сред целевите групи.

Сега, когато дават обратна връзка за действията си с целевите групи, някои от наставниците обясняват как нещата се оказват по-прости, отколкото са си представляли:

"... чаках крушката да светне. В началото нямах представа как да провеждам сесиите за разказване на истории. Компетентността се разви с практиката."

"Не съм сигурен, че имах реални притеснения, но имах натрапчиво съмнение относно дългосрочната ангажираност на участниците. Притесненията ми бяха неоснователни. Младежите продължават да участват и аз виждам трансформация в тях".

"Нещо, което определено ме изненада, е, че всъщност е доста лесно да проведеш сесия без да имаш тема, след като развиеш уменията и си способен да я водиш и да я поддържаш жива и интересна. Важно е да се подготвите така, че да сте готови да импровизирате, да търсите алтернативни подходи и средства за ангажиране."

Базата данни: търсене на общи теми или модели

Важно е да се създаде рамка, система от критерии.

Дали създадената от нас рамка изпълнява предназначението си?

Отговорът е: *Да и Не*

Ето какво очакване изпълни създадената рамка: Екипът на проекта и наставниците стават много опитни в анализа на историите с помощта на инструмента (виж Приложение 1). Той е удобен за ползване.

"Предоставената рамка направи работата лесна (без водене на бележки, без записване на глас). Тя предоставяше както свобода, така и стимул да се съсредоточим върху смисъла на това, което ни се разказва. Слушането по този начин беше доста дълбоко преживяване." (Доклад от наставник)

Като част от екипа на проекта Лора установи, че по-лесно се обработва и обобщава информация от стандартизирани документи, предназначени за наставниците. Освен това Дейвид, за когото българският език не е майчин, може да преглежда резюметата на всички 336 истории и да споделя информацията с другите членове на екипа и наставниците.

Ето какво очакване не изпълни създадената рамка: Инструментът беше разработен с очакването, че значимите теми ще бъдат идентифицирани предимно въз основа на натрупването на много сходни истории, отнасящи се до една или повече области от живота на разказвачите, определени по следния начин:

1. Семейна подкрепа	4. Социална подкрепа	7. Заетост, икономика на домакинството
2. Образование	5. Социални услуги	8. Транспорт и мобилност
3. Здраве	6. Жилище, условия на живот	9. Отдых и свободно време

Макар че може да има потенциал това да се случи за дълъг период от време, в който са натрупани стотици истории, в контекста на проекта това не се случва.

Защо не?

Вероятно поради:

- Широкото разнообразие сред целевите групи
- Липса на "критична маса" в рамките на едно географско място или категория участници

Тези фактори допринасят за възможността за *случайно* разпределение на историите в нашата рамка.

Работи се с 31 различни групи, чрез наставници, избрани от 9 доставчици на услуги в 7 населени места -

Шумен

Русе + Бяла

София

Пловдив + Садово

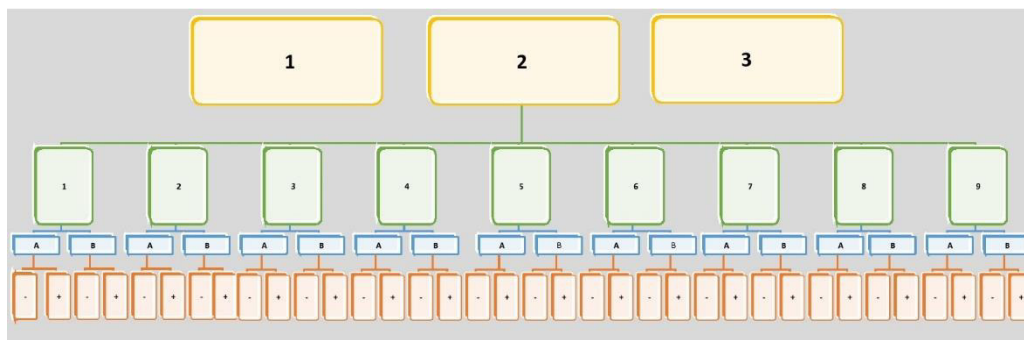
Видин

Слабост

В опита да се елиминира влиянието на професионалните предположения и мнения върху генерирането и подбора на историите, екипът не успява да разработи друго средство за *фокусиране*. Отчита се възможността за "случайност".

Въпреки това, взети като единен информационен масив, обобщенията на историите разкриват определени модели, даващи представа за социалната и институционалната рамка и нейното въздействие върху разказвачите.

Рамката

Виждат се 4 нива. Работи се отгоре надолу.

Ниво 1: Дете / младеж / възрастен

Поради различни практически причини няма еквивалентен брой лица във всяка възрастова група.

Освен това възрастовите групи не са равномерно разпределени в 5-те географски района, в които се развива дейността.

Ниво 2: Области на живот

Посочени са 9 области. Това е опит за разделяне на житейския опит на части. Надяваме се, че можем да видим къде възникват по-голямата част от проблемите за семействата в криза и тези, които са преживели трудности.

1. Семейна подкрепа	4. Социална подкрепа	7. Заетост, икономика на домакинството
2. Образование	5. Социални услуги	8. Транспорт и мобилност
3. Здраве	6. Жилище, условия на живот	9. Отдых и свободно време

Не всички области имат еднакво пряко значение за всяка от трите възрастови групи, тъй като техният опит в тези области е различен. Въпреки това явленията във всяка от областите могат потенциално да засегнат членовете на всички възрастови групи, макар и по различен начин.

Ниво 3: Какво определя основните взаимоотношения/форми на ангажираност в историята? 1. Интимни 2. Формални

В началото се определя социалния капитал (BONDING), който се корени в качеството на интимните отношения, и социалния капитал (LINKING), който се отнася до уважението и учтивостта, които трябва да се проявяват в по-формалните отношения и взаимодействия (където често има разлика във властта).

Естествено е да се очакват вариации в броя на позоваванията на свързващите (интимни) и свързващите (формални) взаимодействия в зависимост от това коя от 9-те области се разглежда. Например, когато се разглежда областта Семейна подкрепа, препратките към формалните взаимоотношения (свързващи) вероятно ще бъдат много по-редки от препратките към интимните взаимоотношения.

Ниво 4: Утвърждаване на социалния капитал / нарушаване на социалния капитал в зависимост от основния фокус на историята

Утвърждаване: Случва ли се нещо хубаво в събитието или взаимодействието, описано в историята, така че да се подобри благосъстоянието на разказвача?

Нарушение: Например, тормозен е, жертва е, чувства се обезценен или пренебрегнат, отхвърлен, обвинен, смутен или накаран да изпитва срам?

Начин на функциониране на системата

3 възрастови категории

9 области за всяка възрастова категория = 27 възможности

2 възможности за избор за всяка от 27-те възможности = 54 резултата

2 възможности за всеки от 54-те резултата = в крайна сметка 108 ниши, в които се разпределят резюметата на историите

Опитът на нашите разказвачи

Нашите разказвачи са попитани какво печелят от участието си в проекта.

Членовете на всяка целева група заявяват, че са получили нещо положително от опита си да споделят истории.

Сред всички възрастови групи се споменава за чувство на другарство и сплотеност, за създаване на нови връзки, за преживяване на чувство на

споделеност. Това споделяне се осъществява на две нива. В практически смисъл разказвачите на истории разкриват аспекти от живота си, докато участват в общностна дейност. Освен това те осъзнават, че семейните им проблеми показват, че имат много общо с другите участници.

По-младите участници намират сесиите за интересни, стимулиращи и забавни. Те искат дейността да продължи (след края на проекта).

Възрастните заявяват, че те предоставят възможност "да споделят и да видят своите успехи като родители". Разказването на истории "им дава повече увереност да преодоляват трудностите; да не се чувстват отчаяни; да търсят решения; да действат".

Участниците тийнейджъри заявяват, че в този формат се чувстват спокойни, свободни да изразяват мнението си и имат усещане за принадлежност към групата. Те биха искали нещата да се случва по този начин и в училищната среда, което ни провокира да помислим как можем да насърчим това да се случи.

Сред участниците от ромски произход се споменава за утвърждаване на положителните аспекти на тяхната култура, както и за безопасност при разглеждането на чувствителни теми като ранните бракове и правата на жените. Те могат да коментират открито спорни въпроси като тенденцията за разполагане на депа за отпадъци и сметища в близост до ромските квартали.

Много от говорещите споменават за намаляване на ежедневния стрес чрез дейността по споделяне - *"Чувствам някакво разтоварване по време на тези срещи, дори ако просто говорим за общи неща или просто слушаме, това ме кара да се чувствам много добре"*.

Професионално развитие на наставниците

Дали това, че са действали като наставници в областта на самозастъпничеството и са изслушвали историите на своите клиенти, е оказало значимо въздействие върху доставчиците на социални услуги?

Наставниците съобщават за преминаване от фокус върху семейните/младежките/инвалидните проблеми като професионално очертани към ситуация, в която по-добре разбират дребните детайли от ежедневието на своите клиенти и значението на простите, ежедневни неща.

"Научих, че колкото и да са различни хората, техните интереси, ценности и лични истории, в ежедневието малките неща са общи за всички."

Един наставник споменава за "създаването на чувство за общност и взаимна подкрепа" сред потребителите на услуги, което допълва професионалната намеса.

"Проектът повлия на услугата, в която работя, защото успях да изградя с родителите на децата по-силна емоционална връзка. Успях да спечеля доверието им относно споделянето на доста лични и интимни моменти от живота им."

"Това ни помага да разширим обхвата на предоставяните услуги. Също така темите, които се споделят, създават възможност за по-адекватно и прецизно планиране на бъдещите дейности в организацията, така че да отговаряме на реалните нужди на нашите целеви групи."

Какво научаваме и какъв е пътят напред, ако искаме да развиваме общностен активизъм?

Царят на един град е любител на хубавите дрехи. Двама самозвани тъкачи влизат в града и му казват, че ще му създадат костюм, който ще бъде невидим за глупавите хора. Тъкачите само се преструват, че тъкат костюма, и подаряват фалшивата дреха на Царя, за да може той да я носи по време на публичен парад. Разбира се, нито царят, нито придворните му могат да видят костюма, докато той се изработва, но се преструват, че го виждат. Всъщност всички, които гледат костюма, се притесняват от това, което не виждат, и дали това означава, че са глупави и неадекватни. Всички лъжат и казват, че всъщност могат да видят костюма. Той е абсолютно великолепен. По време на публичното събитие едно дете разбива заблудата на всички, като изкрещява: "Царят е гол!".

Тази приказка на Ханс Кристиан Андерсен повдига въпроси за самозаблудата, конформизма и подчинението на авторитети.

Какво разкриват нашите разказвачи

1. Отзиви за участието в проекта

Разказвачите са попитани: "Бихте ли искали да работите с нас, за да се опитаме да променим начина, по който се случват нещата?"

Макар че някои представители на по-младото поколение изразяват идеалистично желание да участват (и по-конкретно да продължат да се ангажират с наставниците и връстниците си), сред възрастните са разпространени опасения по две основни причини -

1. Смущение и страх от публично себепредставяне
2. Съмнения относно готовността на официалните власти да се вслушат: "Ние ще бъдем глас в пустиня"; "Не им пука. Никога не слушат."

При това наставниците, които работят пряко с разказвачите, споменават за "нуждата на участниците да се откъснат от ежедневните си ангажименти и да бъдат част от група хора, която е безопасно място за тях, където се чувстват приети, спокойни, разбрани и подкрепени от другите членове".

Нека да направим триангулация. Това означава съгласуване на различни гледни точки, така че да се създаде по-цялостно разбиране за дадено нещо. Още през 2016 г. "Еквилибриум" прави проучване сред бъдещи майки и майки с малки деца (в предучилищна възраст). Обмисля създаването на Семейен център. Искат бъдещите действия да имат *смисъл* и *стойност*. Родителите казват, че искат:

- Лесна достъпност до консултанти и ресурси
- Удобно, приветливо място за срещи, което да създава усещане за общност и споделени ценности
- Проста, позитивна комуникация и неформално взаимодействие
- Възможност за принос

Можете ли да забележите начина, по който апелът, отправен от родителите през 2016 г., съвпада със стремежите на нашите разказвачи?

През 2019 г., след като разговаря с родители, които често посещават създадения Семейен център, д-р Весела Банова улавя думите и изразите, които те използват - "почивка", "спокойствие", "топло", "гостоприемство", "общност", "споделяне".

"За всички родители Семейният център е добро място за срещи. От една страна, те получават ненатрапчива професионална подкрепа от специалистите на центъра, която намалява безпокойството им, дава увереност и създава усещане за спокойствие и комфорт. От друга страна, всички те имат възможност да се срещнат с други родители и да развият чувство за принадлежност към родителската общност. *За някои от тях това е единствената общност, към която имат чувство за принадлежност.*" (курсивът е наш)

д-р Весела Банова

Думите на д-р Банова изразяват много силното усещане, че Семейният център е **антидот** на нещо. Нейното заключително изречение подсказва какво би могло да бъде това -

„За някои това е единствената общност, към която имат чувство за принадлежност."

Безопасно пространство

Това ни връща към по-ранното ни изказване за необходимостта от създаване на безопасно пространство за самозастъпничество. По начина, по който семейният център действа като един вид убежище за родителите с малки деца, ние трябва да поддържаеме чувството за безопасност, когато хората правят прехода от разказване на истории сред своите връстници към действие като активисти на общността.

Отзивите на нашите участници показват, че като цяло им липсва готовност. Вярваме, че това е показателно колкото за социалния и институционалния пейзаж в България, толкова и за личния капацитет на децата, младежите и възрастните.

2. Историите

Забелязваме нещо. Определяме го със следните термини:

"широк модел или обща характеристика, която се появява, когато се отдръпнем по-назад и погледнем по-голямата картина..."

Вземайки историите заедно - като съвкупност от информация - те предлагат проблясъци на характеристики на света, в който са се случили събитията. Това е

нещо като изпичането на торта от множество съставки, които закономерно можете да комбинирате. А съответства на Б и подчертава вкуса на В и Г.

"Общото има свойства, които не присъстват в частите и не могат да се сведат до изучаването на частите."

Никълъс Христакис, социални науки, Харвардски университет

Христакис е известен с изследванията си в областта на социалните мрежи. Той ни предлага съвет за създаването на **разказ**, който да пренесем в работата си по общностния активизъм.

Институтът FrameWorks помага на хората да разказват истории за социални проблеми. Те посочват, че в контекста на общностния активизъм ефективността на личните истории (Това се случи на МЕН) може да бъде подсилена чрез включването на знаци, че разказвачите виждат себе си като представители на група (Това обичайно се случва в САЩ).

Поради тази причина сме щастливи, че сме забелязали "*широк модел или обща характеристика*".

Често се прави *извод* за *скрития смисъл* на определени истории, за тяхното *основно послание*. Може да се каже, че сега има нужда от *проявление*. Определени неща трябва да бъдат изведени на преден план. Именно това имаме предвид, когато говорим за създаване на последователен и устойчив **разказ** в безопасно пространство, в което децата, младите хора и възрастните се чувстват сигурни да заявят: "Това обичайно се случва с нас".

Области за проучване

Вземаме един израз от приказката на Ханс Кристиан Андерсен - "Царят е гол!" Това е колоритен и запомнящ се начин да изразим изводите си от историите, един вид метафора.

Определяме две явления, за които е написано доста от изследователите и професионалните коментатори. Откриваме ги и сред нашите истории. Вероятно не бива да се изненадваме, въпреки че тяхното разпространение е забележително, както и разнообразието от начини, по които те присъстват, независимо от това върху коя от следните области бихте искали да се съсредоточите:

1. Семейна подкрепа	4. Социална подкрепа	7. Заетост, икономика на домакинството
2. Образование	5. Социални услуги	8. Транспорт и мобилност
3. Здраве	6. Жилище, условия на живот	9. Отдых и свободно време

Въпросите (накратко)

Закостенялостта на публичните институции и тяхната привързаност към регулациите и процедурите

В България е налице значително несъответствие между средствата, с които се осъществява публичната администрация, и нуждите и стремежите на хората, които са обект на тази администрация. Липсата на адекватно съответствие се отразява на *всички* български семейства, но най-силно се усеща от тези, чието ежедневие е несигурно.

Това пречи на развитието на съществени процеси, които изискват проучване или достигане до обществеността, включително и обществените консултации и участието на общността, към които смислено да са приобщени и децата.

Културен шовинизъм, който се изразява в кухи призови към спазване на "традицията" и загриженост за поддържане на „фасада“

В най-крайната си форма това създава сблъсък между правата на човека (напр. да се действа в най-добрия интерес на всяко дете) и популисткия апел към "традициите, благоприличието и общоприетия морал в държавата" или "традиционните семейни ценности".

И двете явления са противоположни на целите на настоящия проект.

Заслужава да се отбележи, че през периода, в който "Еквилибриум" натрупва лични истории, българските специалисти и учени в областта на грижите за деца подпомагат разработването на "карта на системите" от организация, наречена Nexial. Институтът за световни ресурси обяснява какво включва картографирането на системите:

"Най-общо казано, картографирането на системите представлява създаване на визуални изображения на дадена система, като например нейните

взаимоотношения и обратни връзки, участници и тенденции. Картографирането на системи има за цел да осигури опростено концептуално разбиране на сложна система."

<https://www.wri.org/insights/insider-systems-mapping-vital-ingredient-successful-partnerships>

Картата на Nexial показва сложната среда, която заобикаля уязвимите семейства в България, със специален акцент върху риска от разделяне на децата от техните родители.

Водещата дума е **"сложност"**.

Като се замислите, "Еквилибриум" прави нещо подобно в сферата на самоизразяването, като използва думи, изрази и сюжети в стремежа си към "опростено концептуално разбиране". Виждаме да се развиват много голям брой сценарии и да се изобразяват най-различни събития.

Стигаме до заключението, че - бидейки **културно вградени** - двете идентифицирани от нас явления оказват влияние върху всички наши разказвачи - деца, млади хора, родители - независимо от културната група, към която принадлежат, или от степента на увреждане.

Това ни подсказва, че занапред въпросът за безопасността (психологическа и емоционална) е от първостепенно значение; говори за потенциалната сила на социалното и институционалното противопоставяне на общностния активизъм и нежеланието на семействата да се присъединят към активистите.

Освен това, когато пречките са свързани с нагласи или убеждения, от съществено значение е да назовете тези нагласи или убеждения по начин, който улеснява обществената дискусия, за разлика от това да накарате хората да се отдръпнат или да се защитят поради чувството, че са свързани (правилно или неправилно) с източника на трудности. Трябва да разкрием графично конкретни случаи на това как нагласите, убежденията и произтичащото от тях поведение причиняват вреда (на НАС, а не само на МЕН).

Именно това имаме предвид, когато говорим за създаване на разказ за бъдещото разказване на истории.

Пътят напред

Безопасно пространство

Понастоящем "Еквилибриум" и неговите партньори проучват начини за укрепване и насърчение на нашите разказвачи чрез създаване на мрежи.

Всяка мрежа определя водеща за нея тема и възможни съвместни действия като: кампания за промяна на законодателство; платформа за общуване и организиране на съвместни младежки дейности; проучване на важни за общностите теми и обмяна на опит; родители – застъпници на други родители и в подкрепа на доставчиците на услуги; развиване на наставнически умения за водене на сесии за разказване на истории.

Освен това неотдавнашното развитие в сферата на социалните услуги за деца и семейства сигнализира за засилен акцент върху извличането и записването на обратна връзка от клиентите.

Възможно е да се получи институционална подкрепа за разпространението на модела на разказване на истории като средство за получаване на автентична обратна връзка.

Създаване на разказ

Както е посочено по-горе, рамката за анализ на историите е създадена, за да се търсят проблеми, които са специфични до степен, че да може да се каже - например - "В областта на здравеопазването има нещо, което изглежда се случва в много случаи и на много хора".

С течение на времето обаче започваме да се интересуваме повече от признаци на проблеми, които са силно разпространени.

В сферата на личния опит явленията, които са широко разпространени, имат предимство пред проблемите, които са по-специфични. Въпросите, свързани с нагласи, вярвания и социални обичаи, оформят обстоятелствата, при които се случват нещата и се проявява поведението.

Може да се твърди, че нашите изследвания ни насочват да не поставяме каруцата пред коня.

Нашите наставници са поканени да обсъдят с разказвачите на истории защо се случват определени модели на поведение.

Вярваме, че това е конструктивен начин за действие.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

ДОКЛАД ОТ ПРОВЕЖДАНЕТО НА СЕСИЯТА

Наименование на целевата група

Дата

Място на провеждане (град, село)

Наставник

Организация партньор

Участници в сесията (без наставника) – добавете необходимия брой редове в таблицата по-долу

Участници (без имена)	Пол	Възраст	За кой път участва
Участник 1			
Участник 2			
Участник 3			
....			

ИСТОРИЯ 1

Секция 1 ОПИСАНИЕ

Град, село (за което се отнася историята)

1. **Определяне на основния проблем/тема** – моля, опишете с няколко думи (например – оплакване за безотговорен към семейството съпруг)

2. **Основни участници в историята, хора със специални роли** – моля, изредете в точки по-долу (например: родител, учител и др.); сложете толкова позиции, колкото прецените за необходими

-
-
-

3. **Важни елементи на ситуацията** – моля, опишете историята в 2-3 изречения.

4. **Имат ли другите участници в сесията подобен опит** – моля, подчертайте един отговор таблицата по-долу (*само за групов разговор*).

ДА	НЕ
----	----

5. **Ако има подобен опит (отговор ДА на въпрос 4), идентични ли са ситуацията или са сходни в по-широк контекст** – моля, отговорете с конкретни примери в 2-3 изречения (*само за групов разговор*).

Секция II АНАЛИЗ НА ИСТОРИЯТА – КОДИРАНЕ

Моля, следвайте стъпките А, Б и В по-долу в тяхната последователност

А. Вид семеен/социален проблем (тема) – моля, подчертайте само един проблем от списъка по-долу:

1. Семейна подкрепа	4. Социална подкрепа	7. Заетост, икономика на домакинството
2. Образование	5. Социални услуги	8. Транспорт и мобилност
3. Здраве	6. Жилище, условия на живот	9. Отдых и свободно време

Б. Вид на социалния капитал – моля, подчертайте само едната от двете възможности в таблицата по-долу

Официални контакти (формални взаимоотношения с институциите, в работата)	Семейство и приятели (неформални връзки)
--	--

В. Въздействие върху социалния капитал – моля, подчертайте само едната от двете възможности в таблицата по-долу

Нарушаване	Изграждане и развитие
------------	-----------------------

Коментар на ментора (теми, които не са включени по-горе, вкл. трудности в процеса на работа с групата)

//***

ИСТОРИЯ 2

Секция 1 ОПИСАНИЕ

Град, село (за което се отнася историята)

1. **Определяне на основния проблем/тема** – моля, опишете с няколко думи (например – оплакване за безотговорен към семейството съпруг)

2. **Основни участници в историята, хора със специални роли** – моля, изредете в точки по-долу (например: родител, учител и др.); сложете толкова позиции, колкото прецените за необходими

-
-
-

3. **Важни елементи на ситуацията** – моля, опишете историята в 2-3 изречения.

4. **Имат ли другите участници в сесията подобен опит** – моля, подчертайте един отговор таблицата по-долу (само за групов разговор).

ДА	НЕ
----	----

5. **Ако има подобен опит (отговор ДА на въпрос 4), идентични ли са ситуацията или са сходни в по-широк контекст** – моля, отговорете с конкретни примери в 2-3 изречения (само за групов разговор).

Секция II АНАЛИЗ НА ИСТОРИЯТА – КОДИРАНЕ

Моля, следвайте стъпките А, Б и В по-долу в тяхната последователност

А. Вид семеен/социален проблем (тема) – моля, подчертайте само един проблем от списъка по-долу:

1. Семейна подкрепа	4. Социална подкрепа	7. Заетост, икономика на домакинството
2. Образование	5. Социални услуги	8. Транспорт и мобилност
3. Здраве	6. Жилище, условия на живот	9. Отдых и свободно време

Б. Вид на социалния капитал – моля, подчертайте само едната от двете възможности в таблицата по-долу

Официални контакти (формални взаимоотношения с институциите, в работата)	Семейство и приятели (неформални връзки)
--	--

В. Въздействие върху социалния капитал – моля, подчертайте само едната от двете възможности в таблицата по-долу

Нарушаване	Изграждане и развитие
------------	-----------------------

Коментар на ментора (теми, които не са включени по-горе, вкл. трудности в процеса на работа с групата)

//***

ВАЖНО

Ако историите в сесията са повече, копирайте секция А и секция Б за всяка нова история и я номерирайте.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

Съвети

Приложение 2 съдържа малка колекция от идеи и съображения, които се откритоиха през по-ранните етапи на проекта. Те са важни при прехода от една роля в друга и гарантират улесняване на разказването на значими истории.

Когато членовете на проектния екип на "Еквилибриум" се срещнаха в Русе с бъдещите наставници преди началото на сесиите за разказване на истории, някои използвани изрази разкриха колективната нагласа. Груповите сесии, които планирахме, редовно бяха наричани "фокус групи", които трябваше да бъдат проведени от "нашите експерти".

Промяна на начина на мислене

Превръщане в наставник (mentor)/треньор (coach)

Нашите наставници бяха привлечени от редиците на професионалистите, работещи в сферата на предоставянето на социални услуги. Когато говорим за необходимостта от смяна на ролите, разковничето се крие в думата "предоставяне". Тя показва, че това е човек, който е свикнал да ръководи, да се намесва и да е в доминираща позиция спрямо клиента.

Ролята на специалистите от социалните услуги в рамките на проекта е тази на **наставника**, който в определени случаи трябва да действа като **треньор**.

Наставниците са хора, които предават собствения си опит, знания и съвети на тези, които имат по-малко опит в конкретната област.

Треньорите обикновено поставят цели, изследват ценности и убеждения и помагат за създаването на планове за действие. Това се постига не чрез даване на съвети или казване, а до голяма степен чрез задаване на въпроси, за да се улесни осъзнаването и самонасоченото учене.

Като треньор задачата ви е да насърчавате участниците да поемат отговорност за собствения си живот, като развивате компетентността им в 4 области.

1. Познаване на себе си (способността да признавате собствения си характер и чувства = самосъзнание; способността да разпознавате и управлявате собствените си емоции + да разпознавате, разбирате и влияете на емоциите на другите = емоционална интелигентност)
2. Общуване (способността да говорите от свое име или от името на другите, като запазвате учтивост, уважение и разумност)
3. Познаване на правата (можете да отстоявате правата си; това е качествено различно от заявяването на желания или амбиции)

4. Инициативност (самозастъпниците разбират, че да поискат помощ, когато е необходимо, или да отстояват правата си е личен избор и е част от поемането на контрол върху живота си.)

Като наставник вашата задача е да усъвършенствате работата на членовете на групата въз основа на по-добрата си осведоменост за обществените услуги, бюрокрацията и начините, по които се вършат нещата в институциите.

Разликата между провеждането на сесия за разказване на истории и фасилитирането на фокус група

Наставниците/треньорите бяха насърчени да уверят участниците, че ще им осигурят емоционално безопасна и стимулираща среда, за да могат те да:

- Разказват лични истории
- Развият силни взаимоотношения и лоялност към групата (социален капитал: обвързване)
- Да се научат да се застъпват за себе си и в крайна сметка да се почувстват вдъхновени да започнат действия като представители на своята общност, които помагат за укрепване на социалния капитал (социален капитал: свързване и обвързване)

Термините "свързване" и "обвързване" са дефинирани по-долу.

Следните термини са от първостепенно значение:

Доверие / Откритост / Честност / Прозрачност / Неформалност / Интимност

Фокусната група включва събирането на малка група участници в модерирана среда. Тези участници са специално подбрани. Те имат общи черти или споделят широк спектър от опит, който им е позволил да допринесат за изследването на определена тема. Или пък са били избрани като представители на определена група от населението. Основната дума е "изследване". Сесията е предназначена за търсене на отговори на конкретни въпроси. Всъщност могат да се използват въпросници.

Улесняване на разказването и оценяване на истории

Основната цел на компютърната рамка е да търси модели и значими проблеми сред разнообразна група разказвачи. Приложение 1 съдържа документа, използван от нашите наставници, който им позволява да анализират разказите, така че те да бъдат качени в компютърната база данни.

Ще забележите, че документът се отнася до утвърждаването или нарушаването на социалния капитал.

Социалният капитал се определя от Организацията за икономическо и социално развитие (ОИСР) като "мрежи със споделени норми, ценности и разбирания, които улесняват сътрудничеството в рамките на или между групите".

<https://www.oecd.org/insights/37966934.pdf> / ENG

Твърди се, че силата на личните и социалните взаимоотношения, институционалното доверие, социалните норми и гражданското участие в България са ниски (Legatum Prosperity Index, 2021 г.)

Ние се фокусираме върху 2 вида социален капитал:

ОБВЪРЗВАЩ (BONDING)

Обвързващият социалният капитал се описва като силни взаимоотношения, които се развиват между хора със сходен произход и интереси. Обикновено те включват семейство и приятели, осигуряват материална и емоционална подкрепа и са сравнително вътрешно ориентирани и защитни.

СВЪРЗВАЩ (LINKING)

Свързващият социален капитал се отнася до "нормите на уважение/любезност и мрежите от доверителни отношения между хора, които си взаимодействат през явни, формални или институционализирани градиенти на властта и авторитета в обществото".

Използваме разказването на истории, за да помогнем да се поправят недостатъците в обвързването и свързването. С течение на времето това ще ни помогне да изградим мост между хората в неравностойно положение или социално маргинализирани и социалното мнозинство с неговите представителни институции (социален капитал: изграждане на мостове - bridging).

Като използвахме рамката и организирахме редовни дискусии с нашите наставници, успяхме да стесним колективния си фокус. С участието на силно ангажирани разказвачи на истории определихме четири платформи (колективи за самозастъпничество), в които могат да бъдат подбрани и използвани истории, които да помогнат за убеждаването и подтикването на хората към действие. Историите са над 20 пъти по-запомнящи се от самите факти, но историите трябва да бъдат усъвършенствани и разработени.

Усъвършенстване на историята

Много големи организации за застъпничество са публикували на своите уебсайтове ръководства за разказване на истории.

Съществуват два сценария:

1. Нещо трябва да се случи, но не се случва
2. Нещо се случва и то има значително отрицателно въздействие

Прегледът на ръководствата за разказване на истории разкрива 4 основни компонента:

1. Кажете защо това е важно. Не приемайте, че това е очевидно или че аудиторията може да го разбере сама. Вие сте главният герой на историята и споделяте за предизвикателство или нещо хубаво, което се случило.
2. Разкрийте въздействието върху вас и други като вас. Историите се нуждаят от емоционално съдържание. Какви мисли и чувства са ви вълнували? Какви решения сте взели и защо? Какво сте направили?
3. Предоставете достатъчно подробности за това кои неща до какво въздействие водят. Направете връзките ясни. Какви са резултатите и последиците?
4. Каква е поуката? Кажете какво може да се направи. Разказването на истории е емоционална дейност и от своя страна активира разказвача и другите участници към общо действие. „Моята“ история се превръща в „нашата“ история и пробудените чувства като гняв, надежда, солидарност, укрепва вярата в способността на групата да постига споделени цели.

Бъдете кратки, бъдете сбити и избягвайте следното:

- Да говорите само за себе си. Намерете начини да включите други хора в същата позиция
- Създаване на дихотомия "ние срещу тях". Избягвайте обвиненията: "Те правят това."
- Прекомерно фокусиране върху нещото, което не успява, или върху системата, която е счупена. Покажете алтернативата. Нарисувайте картина на бъдещето, което искате да видите.

Поискайте нещо да се случи.

Екип на „Еквилибриум:

Дейвид Бисет

Елена Петкова

Галина Бисет

Лора Саркиян

Наставници:

Васил Василев ДЦДУ Шумен

Серги Каракашев РФ „Искра“ Шумен

Нели Христова РФ „Искра“ Шумен

Гергана Николова Еквилибриум – ЦСРИ

Пламена Стефанова Еквилибриум – ЦНСТМУ

Стефка Петева Еквилибриум – ЦРДУ

Даринка Миланова Еквилибриум - ЦОП

Гая Стефанова, Емилия Микова, Аделина Ташкова и Александра Стефанова
„Здраве и социално развитие“ София

Боряна Климентова

Валерия Драганова Надежда и домове за децата – клон България

Кремена Стоянова Паралелен свят Пловдив

Ваня Павлова Паралелен свят Пловдив

Даниела Манчева ЦОП Садово

Весилена Гочева КСУДС Шумен - ИСДП

Петя Петрова – Владимирова КСУДС Видин - ИСДП

Блага Банова, Дарина Желева, Цветелина Диварова, Мария Кузманова, Галина Ангелова, Даяна Янева - Дете и пространство ЦСРИ Таралежи София

Русе 2022

www.eq-bg.org

Издание на СНЦ "Еквилибриум"
гр. Русе, 2022 г.

www.eq-bg.org